

Verklarende fiche
voor het
duurzaam aankopen
van

meubelen

Datum: december 2010

Versie: <gevalideerd door de stakeholders>

Deze fiche werd besproken met de stakeholders op 10 mei 2010 en 2 december 2010

Marktonderzoek is geactualiseerd in november 2016

inhoud

A	<u>Inleiding tot de gids</u>	3
1	<u>Over deze productfiche</u>	4
2	<u>Voor wie is deze fiche?</u>	5
3	<u>Waarom duurzaam aankopen?</u>	6
4	<u>Stap voor stap</u>	7
B	<u>Duurzaamheidscontext</u>	8
1	<u>Scope Meubilair</u>	9
2	<u>Duurzaamheidstoets</u>	10
3	<u>Trends in de markt</u>	11
C	<u>Criteriadocument</u>	24
1	<u>Nieuw in de wetgeving!</u>	25
2	<u>Voorwerp van de opdracht</u>	27
3	<u>Selectie- & Uitsluitingscriteria</u>	28
4	<u>Gunningscriteria</u>	29
5	<u>Technische specificaties</u>	31
6	<u>Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden</u>	32
7	<u>Sociale aspecten in overheidsopdrachten</u>	33
	<u>Bijlage 1: Criteria</u>	34
	<u>Bijlage 2: Modelverklaring</u>	38
	<u>Bijlage 3: Labels voor milieuvriendelijke meubelen</u>	39

deel A

Inleiding tot de gids

<u>Inleiding tot de gids</u>	<u>3</u>
<u>1</u> Over deze productfiche	<u>4</u>
<u>2</u> Voor wie is deze fiche?	<u>5</u>
<u>3</u> Waarom duurzaam aankopen?	<u>6</u>
<u>4</u> Stap voor stap	<u>7</u>

1 OVER DEZE PRODUCTFICHE

De Federale overheid wil haar consumptie meer innovatief, sociaal, ethisch en ecologisch verantwoord maken via haar koopkracht. Op die manier wil zij bepaalde beleidsdoelstellingen realiseren en het goede voorbeeld geven. Deze fiches zijn gericht op het inspireren en informeren van publieke aankopers bij het professioneel verduurzamen van overheidsopdrachten

De productfiches vormen een instrument van het federale beleid voor duurzaam aankopen zoals uitgebreid werd beschreven in de [omzendbrief van 16 mei 2014 of de meest recente regelgeving](#).

De federale aanbestedende instanties dienen bij het lanceren van een overheidsopdracht rekening te houden met de impact op milieu-, sociale en economische aspecten. Die beoordeling moet ambitieus maar realistisch zijn en zoeken naar een evenwicht tussen de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.

Elke productgroep heeft andere impacten en risico's op vlak van duurzaamheid. Deze productfiche legt het accent op de belangrijkste impact die u als aankoper kan realiseren binnen de specifieke productgroep en bieden u achtergrond over de criteria die impact kunnen creëren

Verder vinden aankopers in deze fiche alle relevante informatie met oog op het verduurzamen van hun bestek: nieuwe trends op de markt, praktische instrumenten en tools,

objectieve criteria voor het integreren van duurzaamheid in bestekken en indicaties over mogelijke bewijsvoering door de leveranciers.

Tot slot wil de federale overheid een krachtige inspiratiebron aanbieden aan alle overheden die duurzaamheid willen integreren in hun aankoopprojecten maar onvoldoende tijd en middelen hebben om dit onderzoek en analysewerk binnen hun eigen diensten te verrichten.

2 VOOR WIE IS DEZE FICHE?

Deze informatie is waardevol voor elke overheidsorganisatie die duurzaamheid stap voor stap wil integreren in haar diverse overheidsopdrachten en aankoopprocessen. De informatie in de fiche is dan ook toegankelijk voor alle professionals actief op vlak van duurzaam aankopen, ongeacht de maturiteit van de organisatie en de rol in het aankoopproces

Deze fiche is in eerste instantie gericht aan alle aankopers binnen de federale overheid, maar biedt tegelijk waarde aan elke institutionele aankoper onderhevig aan de Belgische wetgeving overheidsopdrachten. De doelgroep is ruim en gaat van regionale, provinciale, lokale overheden tot universiteiten, ziekenhuizen, scholengroepen en culturele- of andere gesubsidieerde organisaties.

Meer specifiek is deze fiche toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers,

duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen, etc.

Ook meer en meer commerciële aankopers hebben interesse in duurzaam aankopen. Via deze productfiches kunnen potentiële leveranciers inzichten verwerven in hoe de overheid binnen haar aankoopbeleid inzet op duurzaamheid. Het kan hen uiteraard ook inspireren voor het verduurzamen van hun eigen aankoopbeleid

3 WAAROM DUURZAAM AANKOPEN?

Overheidsaankopen zijn goed voor 14% van het Bruto Nationaal Product in Europa ¹. Met deze gigantische koopkracht dus om duurzame producten, diensten en gebouwen aan te kopen kan de markt doen verschuiven in de richting van innovatie en maatschappelijk verantwoorde productie en consumptie. Wist u dat uw aankoopdossier een hefboom is voor een duurzame transitie van de economie?

Overheden hebben een belangrijke voorbeeldfunctie en zijn vaak de eerste grote aankopers van duurzame producten, diensten en gebouwen. Op die manier steunen zij de verdere ontwikkeling van deze markten.

Duurzaam aankopen helpt overheden ook bij het realiseren van hun strategische doelstellingen. Zo kunnen zij via aankoop bijdragen tot het reduceren van broeikasgassen en negatieve milieupacten, kansen bieden aan mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt of samenwerking mogelijk maken met bedrijven die personen met beperkingen tewerkstellen. Tenslotte kunnen zij extra zuurstof geven aan kleine- en middelgrote bedrijven, of innovatieve producten en nieuwe (duurzame) business modellen stimuleren als eerste grote klant.

De perceptie dat duurzaam aankopen duurder is vaak niet terecht. Duurzaam aankopen is anders gaan denken over aankoopbehoeften en dit kan leiden tot minder aankopen of anders aankopen, vaak met positieve impact op de totale kost van het aankoopproject

Vanuit al deze invalshoeken (milieu, economie, sociaal en ethisch) wordt duurzaam aankopen ook wel maatschappelijk verantwoord of strategisch aankopen genoemd

Laagste totale kost of prijs?

De kost van de gewenste goederen, diensten en werken reikt meestal verder dan enkel de aankoopprijs. In de nieuwe wet van 17 juni 2016 wordt het ook mogelijk om levenscycluskosten mee te nemen in een procedure. Dit zijn de kosten gedurende de levenscyclus van een product, dienst of werk, zoals de aanschafprijs, de gebruikskosten en de kosten volgend uit het einde van de levenscyclus, zoals inzamelings- en recyclingkosten. Het wordt zelfs mogelijk om nog verder te gaan en de kosten die te wijten zijn aan externe milieueffecten mee te nemen. Dit kan indien ze gelinkt zijn aan het voorwerp van de opdracht én objectief meetbaar zijn.

¹ http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_nl

4 STAP VOOR STAP

Als aankoper staat u voor de grote uitdaging om duurzaamheid mee te nemen in alle stappen van het aankoopproces. Het is een misvatting dat duurzaam aankopen begint en eindigt met het integreren van duurzaamheidscriteria in een bestek. Duurzaam aankopen is eigenlijk een proces en een andere manier van denken over aankopen. Alles begint met een goede voorbereiding! In het schema vindt u de 3 grote stappen voor u begint met specificeren!

- 1 voorbereiding
- 2 marktonderzoek
- 3 opmaak bestek

Duurzaam aankopen doe je niet alleen

Verschillende aankoopdiensten organiseren het aankoopproces op een verschillende wijze. De term ‘aankoper’ is een overkoepelende term die in de praktijk een samenwerking tussen juridische experts, overheidsopdrachten, interne klanten, milieu – en sociale experts enz. Aan het begin van het aankoopproces is het van belang de juiste competenties te verzamelen om samen na te denken over volgende vragen: Wie zijn de klanten van deze opdracht en wat is hun behoefte? Vanuit welk strategisch kader vertrekken we? Welke interne stakeholders beschikken over de juiste expertise op vlak van duurzaamheid en duurzaam aankopen en hoe creëer je intern draagvlak om hen te betrekken?

Heb je externe expertise nodig om de juiste keuzes te maken en de impact van je aankoop in kaart te brengen?

Wat is de aankoopbehoefte nu écht?

Het is vaak taboe maar duurzaam aankopen start met de vraag: Wat hebben we nu echt nodig? Nodig je (interne) klanten uit en denk

samen met hen na. Staan ze open om de aankoopbehoefte eens ‘out-of-the-box’ te bekijken en misschien te herdefiniëren zodat het makkelijker wordt om duurzaam aan te kopen? Hebben we dit wel nodig? Of kunnen we misschien een alternatief product voorstellen dat én innovatiever én duurzamer is? Wie weet kunnen we het product wel huren inclusief een all-in-one

Hoe veilig in gesprek gaan met een leverancier?

Het wordt jammer genoeg te weinig gedaan maar u kan mag in dialoog gaan met de markt tijdens de voorbereidingen van een aankoopdossier. Dit kan met individuele aanbieders of via een collectieve marktbevraging. Het is een goede praktijk om zoveel mogelijk marktspelers op de hoogte te brengen van uw intentie om de markt te bevragen, zodat zij kunnen deelnemen indien zij dat wensen. Een absolute must is het publiek toegankelijk maken van het resultaat van het marktonderzoek: zorg dat iedereen gelijke toegang heeft tot de informatie die u heeft verkregen tijdens de marktdialoog. Dit kan door bijv. het publiceren van een verslag dat publiek toegankelijk is, of dat bij het bestek wordt toegevoegd

Specificeren van oplossingen

Aankopers hechten traditioneel veel belang aan “technische specificaties. Deze bieden voor de organisatie de “zekerheid” dat het geleverde product voldoet aan gedetailleerde eisen. Om meer innovatieve en passende oplossingen aan te kopen is het aangewezen meer te denken in functie van een ‘oplossing voor de functionele behoeftes’. Een voorbeeld van functioneel specificeren is het aankopen van licht in plaats van verlichtingsinstallaties.

dienstverlening?

Ken uw markt

Een duurzaam product specificeren zonder marktverkenning is niet zonder risico’s. Het is belangrijk om de ontwikkelingen op de markt te kennen en zicht te krijgen op de oplossingen die reeds beschikbaar zijn bij meerdere leveranciers. Uw potentiële aanbieders kennen de duurzame innovaties in hun eigen sector. Benut deze expertise volop en ga met hen in gesprek.

deel B

Duurzaamheidscontext

	Duurzaamheidscontext	8
<u>1</u>	<u>Scope Meubilair</u>	<u>9</u>
<u>2</u>	<u>Duurzaamheidstoets</u>	<u>10</u>
<u>3</u>	<u>Trends in de markt</u>	<u>11</u>

1 SCOPE MEUBILAIR

Meubilair vormt een grote productgroep die de meest diverse meubelstukken (stoelen, tafels, kledingkasten, open wandkasten, opbergkasten, enz.) voor breed uiteenlopende doeleinden (school, kantoor, keuken, badkamer, buitenshuis, bijzondere toepassingen, enz.) omvat.

De voorgestelde criteria betreffen:

- **Binnenmeubilair.** In deze categorie vallen meubels voor zakelijk gebruik, zoals voor kantoor en school, en voor huishoudelijk gebruik. Het meubilair kan vrijstaand of ingebouwd zijn, en dienen om iets in op te bergen of op te hangen, of om op te liggen, aan te zitten, te werken of te eten.

Bouwelementen zoals trappen, wanden, lijsten en panelen, evenals sanitair, vloerkleden, weefsels, kantoorbenodigdheden en andere producten die niet primair bedoeld zijn als meubilair, zijn echter uitgesloten.

- **Buitenmeubilair.** Hieronder vallen vooral banken, tafels en stoelen, met uitsluiting van artikelen die niet primair als meubilair zijn bedoeld, zoals straatlantaarns, fietsenstallingen en speeltoestellen.

2 DUURZAAMHEIDSTOETS

Wat zijn de belangrijkste duurzaamheidsimpacten binnen de productgroep van meubilair?

Een duurzame overheidsopdracht houdt rekening met verschillende beleidsdoelstellingen. Voor de federale overheid worden ze opgesomd in de omzendbrief van 16 mei 2014 of in de meest recente regelgeving. Deze beleidsdoelstellingen zijn heel ruim en kunnen u als aankoper inspireren bij het zoeken naar de specifieke doelstellingen die u wenst te bereiken met uw aankoopdossier.

Elk product, dienst of werk heeft eigen duurzaamheidsaspecten, dit zijn die aspecten waar je écht impact kan realiseren. Bijv. het is logisch dat u bij de aankoop van koffie impact hebt op eerlijke handel en biologische landbouw, maar geen impact hebt op vlak van sociale economie en kansengroepen. Om heel goed te kiezen uit alle mogelijke duurzaamheidscriteria is het als aankoper belangrijk te weten welke hefboomen tot duurzaamheid je kan activeren door je aankoop. Dit geeft focus en zorgt ervoor dat u niet afgeleid wordt om minder relevante duurzaamheidsaspecten te integreren in een bestek.

Naast relevante duurzaamheidsaspecten die gelinkt zijn aan een product, dienst of werk kan het ook zijn dat de aankoopdienst vanuit haar organisatie eigen accenten legt en die meeneemt in het aankoopproces. Bijv. als kostreductie een belangrijke doelstelling is van de aankoopdienst kan het zijn dat dit primeert doorheen het volledige aankoopproces. Duurzaam aankopen is net het evenwicht zoeken tussen het realiseren van de duurzame beleidsdoelstellingen en de prioriteiten en ambities binnen de aankoopdienst.

U vindt alle informatie over deze duurzaamheidstoets in het aankoopproces op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/duurzame-aspecten-nl>

3 TRENDS IN DE MARKT

De markt van meubilair in Europa en België

Meubelindustrie houdt stand in de globale competitie

Een kwart van alle meubilair wereldwijd wordt in Europa geproduceerd. In cijfers betekent dit een Europese omzet van 96 miljard EUR, 1,1 miljoen medewerkers en 130.000 bedrijven. Duitsland, Italië, Polen en Frankrijk zijn de grootste producenten binnen de EU. Samen vertegenwoordigt dit 17% van de wereldproductie en 60% van de EU-productie. Op wereldvlak is China de grootste speler die de markt domineert met 37% van het globale marktaandeel. In vergelijking: Italië en Duitsland staan op positie 3 en 4 met elk 6% van het marktaandeel.

Ondanks de groter wordende concurrentie uit Azië en lageloonlanden blijft de Belgische meubelindustrie groeien. De totale omzet in 2015 was 5,1 miljard EUR, wat een stijging was met bijna 2% t.a.v. 2014. De bestellingen vanuit België blijven stijgen want de grootste afzetmarkt komt vooral uit de buurlanden. Een typisch Belgisch meubelbedrijf is Vlaams en KMO. 94% van de bedrijven hebben minder dan 50 mensen in dienst (2015, Fedustria).

Kantoormeubilair is een interne markt

De markt van kantoormeubilair is vaak een interne markt waar weinig tot geen concurrentie is van goedkopere import. Dit is gelegen aan het feit dat kantoormeubilair vaak als 'dienstverlening' wordt gezien waarbij ook nagedacht wordt over de inrichting van de werkplekken. Kantoormeubilair wordt vaak op maat of op projectbasis geleverd hetgeen een goede communicatie tussen klant en leverancier vereist. Dit is een voordeel voor lokale spelers.

De vraag naar duurzaam meubilair blijft laag

Eén van de grote sterktes van de Europese meubelindustrie is dus het aanbieden van kwalitatieve en duurzame producten die voldoen aan een strenge Europese regelgeving. Om in de toekomst te kunnen concurreren met de vaak goedkopere Aziatische alternatieven is het creëren van een bewustzijn bij de consument rond duurzaam consumeren een belangrijk element. Er is onderzoek gedaan naar de bereidheid van consumenten om een hogere prijs te betalen voor een duurzaam meubelproduct. 56% van de ondervraagde consumenten is bereid om meer te betalen voor een sociaal en ecologisch verantwoord product.

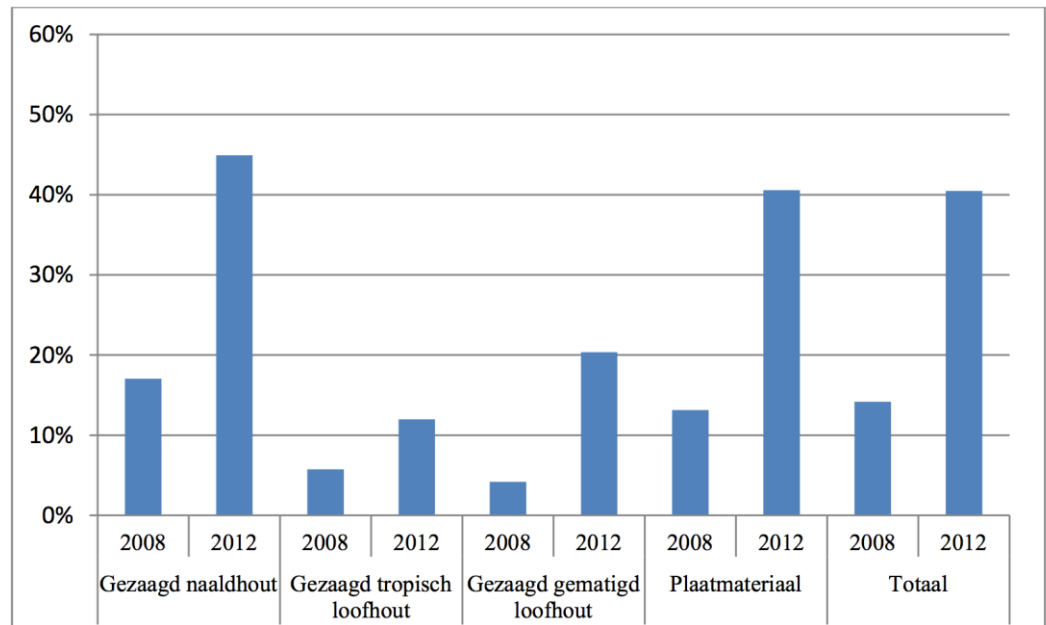
Initiatieven zoals o.a. het Europese ecolabel voor meubilair kunnen bijdragen tot een stijgende vraag naar gecertificeerd hout, gerecycleerde of recycleerbare producten, ecodesign, afvalmanagement, etc.

Belgisch akkoord voor duurzaam en gecertificeerd hout

In België werd in 2011 een sectoraal akkoord afgesloten, met als doel het verhogen van het aandeel houtproducten afkomstig uit duurzaam beheerde bossen op de Belgische markt en het bewust maken van de houtsector en de consumenten dat hout een hernieuwbare grondstof is indien afkomstig uit duurzaam beheerde bossen. De houtfederaties en hun leden leverden de voorbije jaren heel wat inspanningen om de duurzaamheid van de door hen gebruikte grondstoffen aan te tonen. Het akkoord wil het aandeel gecertificeerde houtproducten op de Belgische markt verhogen tot minstens 35% tegen eind 2018. Uit een recente studie van de Nederlandse Stichting Probos, die zich inzet voor duurzaam bosbeheer en duurzame bosketens, blijkt dat het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt in 2012 reeds 40,5% betrof. Hiervoor wordt naar FSC en PEFC certificatie verwezen. Dit betekent dat de vooropgestelde einddoelstelling van het sectorakkoord nu al (december 2016) werd behaald. Een bewijs van de inzet van de verschillende houtfederaties en hun leden!

Meer info:

https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/fedustria-media/Persberichten/2014_03_resultaten_sectorakkoord_hout.pdf?mtime=20160914112155

Vergelijkend aandeel duurzaam geproduceerd hout en plaatmateriaal van het totale verbruik binnen België in 2008 en 2012 (bron: PROBOS)

Grote uitdagingen op vlak van duurzaamheid

De ecologische en sociale impact van het produceren en gebruiken van meubilair is significant op vlak van materiaalefficiëntie, energieverbruik, schadelijke stoffen en sociale risico's in de keten.

Materiaal-efficiëntie en circulaire economie:

Een volledig houten meubel is perfect recycleerbaar of herbruikbaar. De milieu-impact (> 90%) wordt dus grotendeels bepaald door de keuze van de materialen die gebruikt worden voor de productie van het meubilair. Om de materiaalefficiëntie te bepalen is het van belang de duurzaamheid van het product te beoordelen in functie van de toepassing (betreft het hout voor binnen of buitengebruik?) de levensduur (hoe lang gaat het materiaal mee?), de hernieuwbaarheid van de grondstof (zo is hout (uit duurzaam beheerde bossen) 100% hernieuwbaar) en de recycleerbaarheid van de grondstof (hoe makkelijk is het om het meubilair te demonteren en te recycleren?).

De meubelindustrie zet volop in op ecodesign en op maximale recyclage op het einde van de levensduur. Eén van de meest veelbelovende en impactvolle trends op vlak van materiaalefficiëntie is het geven van een nieuw leven aan oud meubilair, of de materialen waaruit het meubilair bestaat, eendeloos te hergebruiken. Er komen meer en meer initiatieven op de markt die het bestaande (afgedankte) kantoormeubilair hergebruiken en er nieuwe, moderne werkplekken van maken (zie trends).

Gezien de keuze van de grondstof dé grootste factor is van duurzaamheid over de volledige levensduur, geven we een kort overzicht van de meest gebruikte grondstoffen in de meubelindustrie én hun impact op duurzaamheid:

Houtpanelen (vooral MDF) zijn de meest populaire grondstof voor meubilair, gevolgd door massief hout, metaal en plastic. De voordelen zijn de prijs en de makkelijke assemblage. De negatieve duurzaamheidsimpact hiervan is de energie-intensieve productie van deze panelen en de toevoeging van veel additieven, zoals lijmen. Vaak worden deze panelen ook behandeld of afgewerkt met laminaat, mealine papier of PVC. Dit kan deels gecompenseerd worden door te kiezen voor vezels uit duurzaam bosbeheer (FSC) en PEFC). In theorie is het mogelijk om een ecolabel te verkrijgen voor houten panelen die meer milieuvriendelijke aspecten in rekening brengen dan enkel de vezels, maar deze zijn anno 2016 nog maar beperkt in omloop in België.

Hout is een hernieuwbare en duurzame grondstof. Het gaat honderden jaren mee en is perfect herbruikbaar of recycleerbaar. Afhankelijk van de keuze houtsoort, wordt het grootste deel van de grondstof (90%) in Europa zelf ontgonnen. Dit maakt dat hout op vele vlakken (lange levensduur, onderhoudsvriendelijk, energie-efficiëntie, recycleerbaarheid, etc.) een duurzame keuze is.

Staal, aluminium en andere metalen zijn in sé ook duurzaam: ze gaan lang mee, zijn recycleerbaar of bestaan reeds uit gerecycleerde metalen. Belangrijk is dat de metalen onderdelen in principe makkelijk te verwijderen zijn bij het einde van de levensduur zodat een gescheiden materialenstroom mogelijk is bij de recyclagefase.

Plastiek kan ook recycleerbaar of herbruikbaar zijn, maar hier is het van belang te controleren of er labels zijn die garanderen dat zo min mogelijk toxische stoffen bij productie of in het eindproduct werden gebruikt. Gerecycleerd plastic kan een goede keuze zijn. Certificatiesystemen voor gerecycleerde inhoud zijn volop in ontwikkeling (2016). De grote meubelproducent IKEA heeft zich bijvoorbeeld al geëngageerd om tegen 2020 100% gerecycleerd of recycleerbaar plastic te gebruiken in haar producten.

Textiel wordt vaak gebruikt voor de afwerking van meubilair (bv. draaistoelen). Belangrijk is te kiezen voor een textielproduct waar geen schadelijke stoffen zijn gebruikt (bv. Oeko-tex-label). De belangrijkste inzichten rond duurzaam textiel kan u vinden in de fiche van [kleding en textiel](#).

Vaak bestaat meubilair in kantooromgevingen uit een combinatie van hout en/of staal, en/of plastic en/of textiel. De grootste uitdaging is dus voor elk van deze materialen na te gaan of ze duurzaam zijn en mogelijk kunnen herbruikt of gerecycleerd worden op het einde van de levensduur.

Het gebruik van chemicaliën

Voor de productie van meubilair zijn veel stappen nodig waaronder het assembleren en behandelen van houten (of plasticen, metalen ...) panelen. Hierbij worden vaak lijmstoffen gebruikt, wordt het hout geïnjecteerd met chemische bestanddelen en wordt de oppervlakte behandeld met afwerkingsvernissen en – verf. Risico's hier zijn de aanwezigheid van zware metalen en volatiele organische stoffen (VOS) in primers, verf en vernissen en in de pesticiden om houtworm te voorkomen.

Binnen de EU geldt de REACH-regelgeving met oog op het beschermen van de gezondheid van de mens en van het milieu tegen de risico's van chemische stoffen. Om als publieke aankoper beperkingen op te leggen op vlak van het gebruik van gevaarlijke chemische stoffen in de productie van meubilair is het nodig om elke stap in de keten in kaart te brengen. Dit is een grote uitdaging waarbij het gebruik van labels zoals type I-ecolabels een handige en snelle ondersteuning kunnen bieden. Deze labels garanderen dat er geen gevaarlijke en toxische stoffen zijn gebruikt tijdens de productie van het meubilair.

Afvalmanagement en recyclage

Slechts een klein deel van het meubilair wordt gerecycleerd. Miljoenen ton afval van meubilair verdwijnt elk jaar in de afvalstroom. Meubilair kan nochtans perfect hergebruikt en/of gerecycleerd worden. De meest valoriserende manier om afgedankte meubels te verwijderen uit de organisatie is ze te hergebruiken door ze te schenken aan non-profit organisaties, aan de kringloopwinkel of aan een producent van meubilair die werkt met oud meubilair als grondstof.

Een nieuwe trend is het hergebruiken van het eigen meubilair van de organisatie door dit te verkopen (of te schenken) aan een meubelproducent die van het oude meubilair een volledig nieuwe collectie maakt (vaak op maat!). In dit geval wordt het klassieke proces van de aankoop van meubelen – de verwijdering en afvalmanagement en de heraanloop van nieuwe meubelen vervangen door een dienstverlening rond de inrichting van (kantoor)ruimtes. Meubelen kunnen op die manier opgesmukt worden naar aanleiding van nieuwe esthetische of functionele behoeften. De grootste uitdaging op dit vlak ligt in het scheiden van de verschillende materialen die worden gebruikt met oog op hergebruik en/of recyclage.

De hele cyclus van aankoop, gebruik en verwijdering van de meubels kan inmiddels ook uitbesteed worden door het huren van meubels. Uiteraard is het huren zelf geen garantie voor milieuvriendelijkheid en zullen vaak bijkomende eisen aan het meubilair gesteld moeten worden.

Respect voor sociale overwegingen in de keten

Indien meubilair wordt aangekocht dat niet in de EU is geproduceerd is het belangrijk om transparantie te eisen op vlak van sociale risico's in de globale keten. Een verklaring op eer, getekend door de leverancier, dat voldaan is aan de basisconventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) is een minimale eis maar is vaak onvoldoende om echt te weten te komen welke risico's zich voordoen in de keten.

Voor aankopers die een stap verder willen gaan en transparantie wensen in de keten van de leverancier biedt het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling de mogelijkheid om een risicorapport te eisen tijdens de uitvoering van de opdracht. Daarbij wordt de sociale (en ecologische) performantie van de leverancier in kaart gebracht.

Meer info:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/studies-en-projecten/ethische-verantwoordelijkheid-2015>

Beschikbare keurmerken op de markt

	Wijdverspreid in de markt. Beïnvloeding van de prijs: =
	Beperkt aanwezig op de markt Beïnvloeding van de prijs: ↗
	Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt Beïnvloeding van de prijs: ↑

	<p>Het Blauwe Engel-Label (Blue Angel Germany) is het Duitse ecolabel, beschikbaar voor meer dan 50 verschillende producten. De certificatie gebeurt door onafhankelijke controlesystemen. Het label is een krachtig bewijsmiddel voor ecologische impact en heeft dezelfde waarde als het ecolabel. Meubelen die als basisgrondstof hout (massief, panelen, etc.) hebben komen in aanmerking voor het label.</p> <p>Meubelen met dit label garanderen een lagere milieubelasting over de volledige levenscyclus (productie, gebruik en afvalfase). De criteria hebben betrekking op energie- en waterverbruik, het gebruik van schadelijke stoffen tijdens de productie, het gebruik van hout uit duurzaam bosbeheer en het recyclen van het meubilair tijdens de afvalfase.</p> <p>Het Blue Angel label is vooral wijdverspreid bij Duitse meubelproducenten, en is minder gekend bij Belgische producenten.</p> <p>Meer info: https://www.blauer-engel.de/en/products/home-living/wood-products/furniture</p>
	<p>Het ecolabel Nordic Swan is een vrijwillig ecolabel dat de impact van meubilair over de volledige levensduur in kaart brengt, met grote focus op de grondstoffen (houtproducten uit duurzaam bosbeheer, vulling voor zetels en stoelen, etc.), energie- en waterverbruik, schadelijke stoffen, afval en beperkte emissies van CO2 tijdens de productie.</p> <p>Er is een Nordic Swan-label voor meubilair (furniture/fitments). Dit label is vergelijkbaar met het Blue Angel-label of het Europese ecolabel qua kwaliteitsgarantie maar er zijn geen Belgische meubelproducenten met dit label. Het is vooral populair in Scandinavische landen.</p> <p>Meer info: http://www.nordic-ecolabel.org/criteria/product-groups/?p=2</p>
	<p>Het EU Ecolabel is het officiële Europese milieulabel dat een erkenning geeft over de milieuvriendelijkheid van producten en diensten.</p> <p>Het label heeft tot doel de negatieve effecten van productie en verbruik op het milieu, de volksgezondheid, het klimaat en de natuurlijke hulpbronnen te verminderen.</p> <p>Er is een Ecolabel voor houten meubilair waarbij een garantie wordt geboden dat het meubilair is gemaakt van gerecycleerde vezels of nieuwe vezels uit duurzaam bosbeheer. Er wordt rekening gehouden met de emissies van schadelijke stoffen, er is aandacht voor eco-design en voor de maximale recyclage op het einde van de levensduur, het gebruik van gerecycleerde verpakking en gebruikershandleidingen met oog op ecologische gebruik van het meubilair.</p> <p>Het ecolabel is niet wijdverspreid voor houten meubilair. Er zijn geen Belgische producenten die producten verkopen met een Europees ecolabel.</p> <p>Meer info: http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/Wooden_furniture.pdf</p>

	<p>Cradle to Cradle is een certificaat dat garanties biedt op vlak van circulair aankopen daar het producten certificeert die gedurende hun volledige levensduur veilig en herbruikbaar zijn, en die goed scoren op vlak van (her)gebruik van gezonde materialen, energie, water en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Cradle to Cradle-certificering kan behaald worden op vijf niveaus: Basic, Bronze, Silver, Gold en Platinum. Producenten worden zo uitgedaagd om hun product continu te verbeteren.</p> <p>C2C is een groeiend certificaat. Er is (kantoor)meubilair (bureautafels en –stoelen) beschikbaar, ook in België.</p> <p>Meer info: http://www.c2ccertified.org/products/registry http://www.c2cplatform.be/</p>	
	<p>Houten meubelen met het PEFC-label garanderen dat het hout of het houtproduct (panelen, platen, etc.) volledig of deels afkomstig is uit vezels uit duurzaam beheerde bossen. De bedrijven met een PEFC-label zijn te raadplegen via een zoekmachine op de website.</p> <p>Het label is populair in de meubelindustrie. Meer dan 26,5% van alle hout (incl. houtproducten) draagt het PEFC-label.</p> <p>Meer info: http://www.pefc.be/nl/bedrijf/lijst-pefc-gecertificeerde-bedrijven/recherche#</p>	
	<p>Een FSC-label op meubilair garandeert dat het aandeel hout (massief, paneel, etc.) volledig of deels afkomstig is uit verantwoord beheerde bossen. Er bestaan drie verschillende types van FSC-labels, dit in functie van de samenstelling van het product: FSC 100%, FSC Mix en FSC Recycled.</p> <p>Het label is populair in de meubelindustrie, meer dan 14,5% van alle hout (incl. houtproducten) draagt het FSC-label.</p> <p>FSC heeft een zoekmachine waarbij het mogelijk is voor alle houtgerelateerde producten een overzicht te krijgen van de leveranciers per producttype.</p> <p>Meer info: https://www.ikzoekfsc.be http://www.fsc.be/nl-be/fsc-label-garantie/3-fsc-labels</p>	
	<p>Het Oeko-Tex label garandeert dat het gebruikte textielproduct in het meubilair (bv draaistoelen) vrij is van schadelijke stoffen die een risico vormen voor de gezondheid van de mens. Er mogen geen residuen van pesticiden, zware metalen zoals lood en cadmium in de producten aanwezig zijn. De controle gebeurt op basis van staalnames door Centexbel.</p> <p>Meer info: http://www.centexbel.be/nl/oeko-tex-standard-100</p>	

Milieumanagementsystemen

Een milieumanagementsysteem is gericht op het beheersen en verbeteren van prestaties op vlak van de milieu-impact van de organisatie. Indien u aan de uitvoerder vraagt om een milieumanagementsysteem voor te leggen heeft u zekerheid dat er voldaan wordt aan de milieuwetgeving en dat de organisatie streeft naar een continue verbetering van de milieuprestaties.

De meest gekende milieumanagementsystemen op de Europese markt zijn EMAS en ISO 14001. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van meubelproducenten. Alle meubilair die wordt geproduceerd binnen de EU dient wel te voldoen aan de minimale milieuwetgeving die van kracht is in hun respectievelijke land.

	<p>Het Europees Milieumanagement- en Audit Schema (EMAS) is een milieubeheer- en auditsysteem van de EU voor bedrijven en andere organisaties. EMAS biedt een systeem om een organisatie te evalueren en te verbeteren op vlak van milieuprestaties.</p> <p>Het aandeel Belgische producenten en/of distributeurs van meubilair die een EMAS-certificaat kunnen voorleggen is beperkt.</p> <p>Meer info: http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm</p>	
	<p>ISO 14001 is de milieumanagementstandaard van de Internationale Organisatie voor Standaardisatie. ISO 14001 stelt een systematische aanpak voor met oog op het continu verbeteren van de milieu-impact van de activiteiten, producten en diensten van de organisatie.</p> <p>ISO 14001 is in volle expansie in de EU en kent in de markt een verdubbeling over de laatste 8 jaar. Er zijn enkel algemene statistieken per land gekend, nog niet per sector.</p> <p>Meer info: http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso14000.htm</p>	

Let op:

1. Een milieumanagementsysteem is gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Indien deze systemen onvoldoende verspreid zijn op de markt is het een risico om dit te eisen als selectie- of uitvoeringscriterium. Markverkenning biedt hier vaak bijkomende hulp. Er bestaan echter bijkomende technieken om leveranciers te vragen naar hun milieuengagement. Zie hiervoor de rubriek milieumanagement op www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Trends in de markt

Rekening houden met CO2-uitstoot

De Federale Opdrachtcentrale houdt rekening met de CO2-uitstoot van meubelen (metalen rekken) door te verwijzen naar een CO2-voetafdruk berekening op basis van de ISO normen voor levenscyclusanalyse (ISO 14040/44).

Het voorbeeld van het bestek (2016) is te vinden op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/content/binnenhuismeubelen>

Continue stijging van hout uit duurzaam bosbeheer

De meubelindustrie is onlosmakelijk verbonden met de houtsector en de sector van bosbeheer. Voor het stimuleren van een groeiende meubelindustrie is een goede en continue houtvoorziening cruciaal. Het aandeel gecertificeerd hout op de Belgische markt is toegenomen tot 40.5%. De meest gekende (en betrouwbare) certificaten van duurzaam bosbeheer zijn FSC (14,5% marktaandeel) en PEFC (26,5 marktaandeel). Met een marktaandeel van ruim 40% gecertificeerd hout is de doelstelling van het Sectoraal akkoord van 1 maart 2011 (zie hoger) ter verhoging van het aandeel houtproducten uit duurzaam beheerde bossen voor 2018 nu reeds gehaald. In Nederland bestaat ruim 65% van de houtmarkt uit gecertificeerd materiaal en in het Verenigd Koninkrijk is dat zelfs 80%. De trend in de markt is gezet. Het aandeel hout uit duurzaam bosbeheer zal blijven stijgen, dit grotendeels dankzij het groeiende bewustzijn van de consument.

Meer info:

<http://www.fsc.be/nl-be>

<http://www.pefc.be/nl/>

De opkomst van nieuwe materialen

Gerecycleerde grondstoffen (hout, metaal, plastic) doen hun opkomst als grondstof voor het produceren van meubilair. Gerecycleerde grondstoffen vergen minder water en energie tijdens de productie en zorgen voor behoud van primaire grondstoffen. De technologieën om te recyclen worden steeds efficiënter en produceren meer en meer kwaliteitsvolle grondstof die perfect kan gebruikt worden in een nieuwe productiecyclus.

Gerecycleerd plastic wordt bijvoorbeeld reeds gebruikt voor de productie van straat- en buitenmeubilair. Plastics meubilair heeft een lange levensduur, is onderhoudsvrij én kan bovendien bijdragen tot een deel van de oplossing voor het verwerken van de continu stijgende afvalstroom van plastic. Het recyclen van plastic en het 'upcyclen'² als grondstof in een hoogwaardig product is een duurzame oplossing.

Meer info:

<http://www.govaplast.com/nl/street/straatmeubilair>

Thermowood: Thermisch gehard hout

Thermowood is een door hitte verduurzaamd (thermisch behandeld) dennenhout uit Europese bossen. Dit procédé transformeert het dennenhout tot een duurzaam stabiel materiaal, vergelijkbaar met het hout uit tropische bossen. De thermische behandeling gebeurt door het hout te verhitten waardoor het ongevoelig wordt voor vocht en schimmels. Thermowood wordt op de markt voorgesteld als een goedkoop, duurzaam en ecologisch verantwoord alternatief voor tropisch of geïmpregneerd hout bij buitentoepassingen. Het nadeel van Thermowood is het gebruik van energie nodig voor het drogen van het hout. Tenzij dit natuurlijk via hernieuwbare energie gebeurt!

Meer info:

<http://www.thermowood.be>

² Upcyclen is het creatief hergebruiken van grondstoffen door ze terug op te nemen in een nieuw productieproces waarbij ze een hogere waarde krijgen dan hun initiële functie. Bijvoorbeeld plastic afval recyclen in trendy en design meubilair.

Een tweede leven voor het meubilair

Meubilair dat afgeschreven, licht beschadigd of verouderd is, wordt vaak verwijderd uit organisaties, al kan het functioneel nog perfect dienen en is het hout nog bruikbaar. Meer en meer ontwerpers zien afgedankt meubilair als een perfecte grondstof voor het ontwerpen van nieuw meubilair, zeker in een professionele omgeving. Het concept van 'nearly new office' (NNOF) is hier een mooi voorbeeld van. Voor Nnof is te vervangen kantoormeubilair niet langer afval. Het is de grondstof waarmee zij nieuw en trendy meubilair ontwikkelen voor moderne kantoorinrichtingen. Het schenken van een nieuw leven aan oud kantoormeubilair heeft vele voordelen: er zijn geen nieuwe grondstoffen nodig, de productie vraagt veel minder energie waardoor de CO2-uitstoot veel lager is, er worden tonnen afval bespaard en het meubilair is gemiddeld 20% goedkoper dan nieuwe meubilair.

Meer info:

<http://www.nnof.be>

Circulair meubilair

Sommige producten zijn ontworpen met oog op hergebruik. Er zijn momenteel enkele draaistoelen in omloop die het gekende Cradle to Cradle (C2C)-certificaat dragen zoals die van Herman Miller, Steelcase en het Belgische BMA ergonomics. Deze draaistoelen bestaan uit onderdelen die makkelijk scheidbaar zijn en kunnen gesorteerd worden per grondstof met oog op continue recyclage. Het eerste ontwerp start met nieuwe grondstoffen maar ze zijn ontworpen om eindeloos gerecycleerd te kunnen worden. Deze producten worden ook vaak vermarkt door middel van nieuwe creatieve businessmodellen waarbij de grondstoffen eigendom blijven van de producent (huur en leasing, zie verder).

BMA Ergonomics, een Belgische KMO, heeft recent meerdere awards gewonnen met haar Axia-bureaustoelen die volledig zijn ontworpen met oog op hergebruik (design for disassembly). Een nieuwe bureaustoel bestaat voor meer dan de helft uit gerecycleerde materialen en de stoel kan op het einde van de levensduur volledig worden gerecycleerd. Ook de productie van de stoelen verloopt volgens een ISO 14001 gecertificeerd productieproces. De producten kunnen verkocht of geleased worden aan de klanten. In beide gevallen neemt BMA Ergonomics de afgedankte of defecte stoelen terug. Voor hen is dit immers nieuwe grondstof voor een nieuw productieproces.

Meer info:

www.bma-ergonomics.be

<http://www.hermanmiller.com>

<https://www.steelcase.com>

Leasen in plaats van kopen

Eigenaar worden van kantoormeubilair voor het inrichten van werkplekken heeft een hoge totale kost. Niet alleen de aanschaf maar ook het onderhoud, het herstellen en verzekeren van de kantoorinrichting kost geld. Hierdoor wordt het kopen van kantoormeubilair meer en meer vervangen door een all-in dienstverlening via 'leasing'. Het principe is eenvoudig: De gebruiker betaalt een vast bedrag per maand voor de inrichting en de leverancier neemt de volledige dienstverlening op zich: levering, onderhoud, eventuele reparaties én tussentijdse vervanging door de meest recente modellen. Leasing past ook perfect in een circulair businessmodel waarbij de producent verkiest om de grondstoffen maximaal te hergebruiken en te recyclen. Idealiter blijft de producent dan ook eigenaar van de grondstoffen. Het leasen van meubilair bij een producent van circulair meubilair is dus een duurzame keuze, voor zover de gehuurde meubelen zelf van milieuvriendelijke en sociaal verantwoorde aard zijn, en voor zover een ecologisch transport wordt ingerekend.

Meer info:

www.bma-ergonomics.be

www.kantoorartikelen.nl

Opportunities voor uw bestek

1. Maximaal hergebruik van het bestaande afgedankte meubilair:

Het hergebruiken van afgedankt meubilair is de meest duurzame optie. Nog veel duurzamer dan het meubilair te recycleren. Afhankelijk van de behoefte van herinrichting van de werkplekken kan overwogen worden om het oude meubilair te gebruiken als 'grondstof' voor de productie van nieuw meubilair. Dit heeft vele voordelen: er wordt bijna geen afval gegenereerd, het productieproces is energie-efficiënter dan het produceren van volledig nieuw meubilair, het ontwerp kan volledig afgestemd worden op de nieuwe werkplek, de productie is lokaal en het is efficiënt op vlak van totale kost.

In België zijn er reeds tal van goede praktijken bij de overheid die getuigen van de succesvolle transformatie van oud naar nieuw meubilair. Op die manier kunnen oude of beschadigde bureau's een nieuw leven krijgen als frame voor zitmeubel of akoestisch paneel, balie of moderne, hoge werktafels. Het is dus niet altijd noodzakelijk om nieuw meubilair te kopen!

2. Keuze voor hout (of houtproducten) uit duurzaam bosbeheer

Indien gekozen wordt voor hout is het van groot belang te kiezen voor gecertificeerd hout met gerecycleerde vezels of vezels uit duurzaam beheerde bossen. Momenteel komt 40% (Probos, 2012) van het hout dat in de Belgische meubelindustrie wordt gebruikt uit duurzaam beheerde bossen. Duurzaam bosbeheer blijft een grote uitdaging: Het grootste deel van de geëxploiteerde bossen zijn oerbossen, tropische bossen en bossen waar geen management voorzien is voor het regenereren van de gekapte bomen. Verschillende organisaties promoten duurzaam bosbeheer via het opzetten van onafhankelijke certificatiesystemen. De meest gekende zijn FSC (Forest Steward Council) en PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes). Het kiezen voor hout afkomstig uit duurzaam bosbeheer kan bijdragen tot het behoud van bossen, de bescherming van de biodiversiteit en het respect van de rechten van de inheemse bevolking.

LET OP: voor elke toepassing is het van belang een marktonderzoek te verrichten naar de beschikbaarheid van meubilair geproduceerd met hout (of houtproducten) uit duurzaam bosbeheer. Niet alle meubelproducten zijn beschikbaar met een label uit duurzaam bosbeheer. Contactname met de koepelorganisaties van FSC en PEFC is aangewezen.

Meer info:

<http://www.fsc.be/nl-be>

<http://www.pefc.be/nl/>

3. Kies voor het juiste hout voor de juiste applicatie

De meest ecologisch verantwoorde houtkeuze is lokaal (inheems) hout uit duurzaam bosbeheer. De duurzaamheid van het hout wordt door verschillende factoren bepaald: (1) Komt het hout uit duurzaam bosbeheer (FSC en PEFC)? (2) Welke afstand heeft het hout afgelegd van het bos tot de productiesite en tot de uiteindelijke klant? (3) Hoe duurzaam is het hout (levensduur) en wat is de natuurlijke weerstand van de onbehandelde houtsoort tegen de aantastingen van insecten en schimmels? (4) Welke additieven zijn gebruikt voor de samenstelling of de afwerking van het houtproduct (in geval van niet-massief hout)?

Voor lokaal en duurzaam hout komen we snel terecht bij grenen- en vurenhout (dennensoort). Deze soorten worden het vaakst gebruikt in België maar ze hebben een beperkte levensduur vergeleken met tropisch hardhout en dienen altijd geïmpregneerd te worden om een langere levensduur te garanderen. De duurzaamheid van de lokale houtsoort kan dan teniet gaan door de negatieve impact van de (jaarlijkse) behandeling van het buitenmeubilair. Een klein marktpercentage van de vernissen bestaat uit ecologische vernissen, maar het overgrote deel van de houtvernissen bevat een groot % aan formaldehyde en Volatiele Organische Stoffen die schadelijk zijn voor de gezondheid. Een dennensoort die wel duurzaam hout levert (vergelijkbaar met de tropische hardhoutsoorten) is de ceder (Cedrus). Dit duurzame hout wordt vaak gebruikt voor gevelbekleding en buitenmeubilair omdat het nagenoeg onderhoudsvrij is.

Tropisch hardhout afkomstig uit duurzaam bosbeheer zoals Padouk (Afrika), Ipé (Brazilië) en Bankirai of Teak (Azië) scoort slecht op de parameter 'afstand', maar deze soorten zijn heel resistent aan weersomstandigheden en hebben zonder enig onderhoud of behandeling een lange levensduur. Er ontstaat een natuurlijk vergrijzing.

Om duurzame keuzes te maken is het dus belangrijk inzicht te hebben in de eigenschappen per houtsoort en te weten welke houtsoort het meest optimaal is voor welke toepassing. In alle gevallen is het best om naar een houtsoort uit duurzaam beheerde bossen te vragen, hetzij uit het binnenland, hetzij uit het buitenland.

In de onderstaande overzichtstabel ³ worden per houtsoort de voornaamste eigenschappen en toepassingen weergegeven:

Houtsoort	Eigenschappen			Toepassingen								
	natuurlijke duurzaamheidsklasse	streekeigen	beschikbaar met FSC label	constructiehout gewenste levensduur 35j, gebruiksklasse 1-2	meubels, gebruiksklasse 1	trappen (binnen), gebruiksklasse 1-2	vloeren (leefruimte), gebruiksklasse 1	binnenschrijnwerk, gebruiksklasse 1	buitenschrijnwerk gewenste levensduur 35j, gebruiksklasse 3	gevelbekleding gewenste levensduur min. 25j, gebruiksklasse 3	terrasplanken gewenste levensduur 35j, gebruiksklasse 3-4	
Louro preto, Guariuba	I-II	Nee	ja	/	/	/	/	/	☺	☺	☺	
Jatoba	I	Nee	ja	/	/	/	/	☺	☺	☺	☺	
	II	Nee	ja	/	☺	☺	☺	☺	☺	/	☺	
Ipé	I	Nee	ja	/	☺	☺	☺	☺	/	☺	☺	
robinia	I-II	ja	ja	/	☺	☺	☺	☺	☺☺	☺☺	☺☺	
Western red cedar	II	Nee	ja	/	☺	/	/	☺	☺	☺	☺	
sapipura	II	Nee	ja	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	☺	
wengé	II	ja	nee	/	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	/	/	/	
kastanje	II	ja	nee	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	
europees eiken	II	ja	ja	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	
	III	ja	ja	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺(*)	☺☺	☺☺	
douglas	III	ja	ja	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	/	☺☺(*)	/	☺	
oregon pine	III	Nee	ja	☺	☺	☺	☺	/	☺(*)	/	☺	
noten	III	ja	Nee	/	☺☺	☺☺	☺☺	/	/	/	☹	
lorken (lariks)	III-IV	ja	ja	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺	☺☺	☺☺	
	III-IV	ja	ja	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺	☺	☺	
vuren	IV	ja	ja	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺☺	☺	☺	☹	
beuken	V	ja	ja	/	☺☺	☺☺	☺☺	/	☹	☹	☹	
essen	V	ja	ja	/	☺☺	☺☺	☺☺	/	☹	☹	☹	
berken	V	ja	ja	/	☺☺	☺☺	☺☺	/	☹	☹	☹	

Legende:

☺☺: milieuvriendelijke keuze

☺: geschikt voor de toepassing, milieuvriendelijk mits FSC

☹ geschikt voor de toepassing (enkel met verduurzaming)

☹ niet geschikt voor de toepassing

(*) Let op:

- Bescherm het hout tegen rechtstreekse waterbelasting (bijvoorbeeld grondcontact, opspattend vocht, sneeuw).

- Gebruik de daarvoor geschikte constructiedetails (afgeronde kanten, druipranden, bescherming kopse kanten...) - zorg ervoor dat het hout snel kan drogen (voorzie voldoende ventilatie)

³ Brochure: welk hout voor welke toepassing, Leefmilieu Brussel, 2009.

4. Leasen of kopen van circulair meubilair

Indien u beslist om nieuw meubilair aan te kopen kan u kiezen voor meubilair dat maximaal is ontworpen volgens de principes van de circulaire economie. Elk onderdeel bestaat in principe uit duurzame (hernieuwbare, niet schadelijke) grondstoffen die eenvoudig te herstellen en te recyclen zijn. Er zijn verschillende meubelproducenten die kantoormeubilair aanbieden met bv. het Cradle to Cradle-label of gelijkwaardig.

U kan dan kiezen om het kantoormeubilair aan te kopen of te leasen. De grootste voordelen van leasing-contracten zijn het vermijden van grote investeringen en onverwachte meerkosten en het betalen van een maandelijkse all-in kost, inclusief onderhoud en herstelling (zie hoger). In alle gevallen dient u bijkomend er wel voor te waken dat de gehuurde meubelen zelf van milieuvriendelijke en sociaal verantwoorde aard zijn, en voor zover een ecologisch transport wordt ingerekend

Meer info:

www.bma-ergonomics.be

<http://www.hermanmiller.com>

<https://www.steelcase.com>

5. Kies voor duurzame verpakkingen

Meubilair is vaak per stuk verpakt met oog op het maximaal beschermen van het product tijdens het transport. Verpakking van het meubilair gebeurt bij voorkeur op basis van gerecycleerd materiaal (karton), in composteerbare verpakking of in verpakking die terug wordt meegenomen (en hergebruikt) door de leverancier.

6. Kies voor duurzame leveringen

Elke aankoop gaat gepaard met een levering. Als aankoper kan u een grote impact hebben op het vergroenen van de vloot van leverancier. Bovendien kan het inzetten op duurzame leveringen een positieve bijdrage leveren tot de milieu-impact van het aangekochte meubilair over de volledige levensduur. Logistieke stromen hebben namelijk een grote impact door de verbranding van fossiele brandstoffen die verantwoordelijk zijn voor de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen. Het streven naar duurzame leveringen is een gedeelde verantwoordelijkheid tussen aankoper en leverancier. De aankopende organisatie kan inzetten op het sturen naar een efficiënt bestelgedrag door bestellingen maximaal te bundelen. De leverancier kan aangemoedigd worden om te investeren in een CO₂-efficiënte vloot en kan gestimuleerd worden om managementsystemen te implementeren zoals 'lean & green' (of gelijkwaardig).

Voor het realiseren van maximale impact op vlak van een CO₂-efficiënte levering kan het aangewezen zijn om de CO₂-uitstoot van de levering te monitoren met oog op reductie van CO₂ over de looptijd van het contract. Het meten van de uitstoot is namelijk de eerste stap naar een efficiënt en duurzaam beheer van de logistieke stromen die gelinkt zijn met het aankopen van goederen en diensten. Het meten van CO₂ is een complexe materie, er bestaan meetmethodes en calculatoren die u hierbij kunnen inspireren (CO₂logic) (zie ook het punt over CO₂-voetafdruk hier boven).

Meer info:

www.co2logic.be

<http://lean-green.nl>

7. Milieubeheer

Ook het milieumanagement van de leverancier is hier een belangrijke parameter. Het werken met hernieuwbare en/of gerecycleerde grondstoffen, het reduceren van toxische emissies in de lucht en in het water, het vermijden van gevaarlijke stoffen in verf en vernissen, het inzetten van hernieuwbare energiebronnen en het efficiënt gebruik van energie kan een positieve impact hebben op de milieu-impact van het meubilair. Het stimuleren van de principes zoals voorgeschreven door milieumanagementsystemen zoals EMAS, ISO 14001 of gelijkwaardig is zeker aangewezen in deze productgroep.

Andere criteriadocumenten

Europa – Green Public Procurement (versie 2008, momenteel in revisie)

http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/toolkit/furniture_GPP_product_sheet_nl.pdf

Nederland – Pianoo

<https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/milieucriteriakantoormeubilair-jan2016.pdf>

deel C

Criteriadocument

<u>Criteriadocument</u>	24
<u>1 Nieuw in de wetgeving!</u>	<u>25</u>
<u>2 Voorwerp van de opdracht</u>	<u>27</u>
<u>3 Selectie- & Uitsluitingscriteria</u>	<u>28</u>
<u>4 Gunningscriteria</u>	<u>29</u>
<u>5 Technische specificaties</u>	<u>31</u>
<u>6 Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden</u>	<u>32</u>
<u>7 Sociale aspecten in overheidsopdrachten</u>	<u>33</u>
<u>Bijlage 1: Criteria</u>	<u>34</u>
<u>Bijlage 2: Modelverklaring</u>	<u>38</u>
<u>Bijlage 3: Labels voor milieuvriendelijke meubelen</u>	<u>39</u>

1 NIEUW IN DE WETGEVING!

De Belgische regelgeving overheidsopdrachten is van toepassing op alle overheden in België en gebaseerd op Europese regelgeving. Op 17 juni 2016 werd een nieuwe wet inzake overheidsopdrachten (Wet OO 2016) goedgekeurd. Deze wetgeving zal de wet OO 2006 vervangen van zodra de uitvoeringsbesluiten voorhanden zijn. Dit wordt verwacht in de loop van 2017. Momenteel (november 2016) is de overheidsopdrachtenwet 2006 nog van toepassing! Hieronder krijgt u een overzicht van de meest relevante wijzigingen met oog op het duurzaam aankopen van goederen, diensten en werken. Voor nieuws inzake de uitvoeringsbesluiten en de details in de wet verwijzen wij naar <http://www.publicprocurement.be/nl>

Het naleven van milieu-, sociaal en arbeidsrecht (*art. 7 Wet OO 2016*)

Ondernemers moeten het milieu-, sociaal en arbeidsrecht naleven volgens het Europees Unierecht, nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten. Nu wordt ook heel expliciet gemaakt dat zij deze wetgeving ook moeten doen naleven door elke persoon die handelt als onderaannemer in welke fase ook, en door elke persoon die personeel tewerkstelt voor de uitvoering van de opdracht. Hierbij wordt rechtstreeks verwezen naar internationale conventies zoals de ILO-conventie. Indien de aanbestedende overheid inbreuken vaststelt kan zij desgevallend maatregelen treffen of een inschrijver uitsluiten. [Zie ook verplichte en facultatieve uitsluitingsgronden in de nieuwe wet OO 2016.](#)

Het voorbehouden van opdrachten (*art.15 Wet OO 2016*)

De nieuwe wet stelt dat de toegang tot de opdracht voorbehouden kan worden aan sociale werkplaatsen en aan ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben, of dat de uitvoering van opdrachten voorbehouden kan worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid, mits ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

Het grote verschil t.a.v. de vorige wetgeving is dat de verschillende vormen van sociale economie niet

langer gedefinieerd zijn maar dat er hoofdzakelijk met het 30%-criterium wordt gewerkt.

Het gebruik van keurmerken en labels (*art. 54 Wet OO 2016*)

Labels en keurmerken kunnen een efficiënt instrument zijn om overheidsopdrachten te verduurzamen. Het gebruik van labels zal zich in de toekomst niet langer beperken tot de bewijsfase want de nieuwe wet bepaalt dat overheden keurmerken kunnen voorschrijven om besteisen te definiëren. Dit betekent concreet dat de aanbestedende overheid een specifiek label of keurmerk voorschrijft ter definitie van de eisen, op voorwaarde dat andere gelijkwaardige keurmerken en andere geschikte bewijsmiddelen ook worden aanvaard. Belangrijk is dat dit zowel toegelaten is in de technische specificaties als in de gunningscriteria en de uitvoeringsvoorwaarden en dat er hiermee nu ook ingezet zal kunnen worden op sociale of andere kenmerken (momenteel ligt de focus vooral op milieukeurmerken). Belangrijke randvoorwaarde is dat het moet gaan om betrouwbare labels en dat de onderliggende keurmerkeisen van het opgelegde keurmerk alleen betrekking moeten hebben op criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht.

Sociale en ecologische gunningscriteria (*art. 81 Wet OO 2016*)

Ook in de nieuwe wet overheidsopdrachten kunnen sociale aspecten en milieuaspecten via gunningscriteria beoordeeld worden. Daarnaast kan de aanbestedende overheid in de gunningscriteria ook inzetten op een methodologie m.b.t. de bepaling van de

levenscycluskosten. Bijzonder belangrijk m.b.t. sociale overwegingen bij overheidsopdrachten is art. 81, §3 die stelt dat het specifieke productieproces en het specifiek proces voor een andere fase van de levenscyclus kunnen beoordeeld worden op basis van een gunningscriterium. Dit biedt veel kansen met oog op het streven naar eerlijke en duurzame handel en het respect van de arbeidsvoorwaarden en mensenrechten in de keten.

Methodologie voor levenscycluskosten (art. 82 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stimuleert het gebruik van een methodologie voor het berekenen van de levenscycluskosten. Het basisuitgangspunt is dat het criterium 'prijs' niet enkel verband houdt met de kost van de verwerving, maar met alle kosten die gepaard gaan met het gebruik van het verworven werk/product/dienst, zowel de verwervingskosten als de gebruikskosten, zoals kosten voor verbruik van energie, kosten voor onderhoud en kosten verbonden aan het einde van de levenscyclus, zoals kosten voor ophaling, ontmanteling of recyclage. De wet laat mogelijks ook toe om 'externaliteiten' mee te nemen in de opdracht (CO₂-uitstoot, watervervuilingskosten) voor zoverre deze objectief meetbaar en te monetariseren zijn.

De nieuwe wetgeving stuurt aan op de ontwikkeling van gemeenschappelijke berekeningsmethoden voor levenscycluskosten, bijvoorbeeld op Europees, nationaal of regionaal niveau.

Innovatie en Innovatiepartnerschap (art. 40 Wet OO 2016)

In enkele gevallen wenst de overheid specifieke innovatieve oplossingen die nog niet op de markt beschikbaar zijn. In de nieuwe wet is een mogelijkheid opgenomen van 'innovatiepartnerschap' waarbij de aanbestedende overheid aangeeft in de opdrachtdocumenten dat er behoefte is aan innovatieve producten, diensten of werken, en dat met de aanschaf van reeds op de markt beschikbare producten, diensten of werken niet in

die behoefte kan worden voorzien. Een innovatiepartnerschap dient te zijn gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten of werken en dient gevolgd te worden door de aankoop van de daaruit resulterende innovaties, mits deze voldoen aan de prestatieniveaus die tussen de aanbestedende overheid en de deelnemers zijn afgesproken. Let op: het is geen evidentie om prestatieniveau's en maximum prijzen te bepalen voor oplossingen die nog niet bestaan!

Losstaand van het innovatiepartnerschap is het mogelijk om innovatie reeds met meer courante methoden in overweging te nemen. Het marktverkennd onderzoek is wel het meest voor de hand liggend, maar ook onderhandelingsprocedures of het werken met varianten bieden mogelijkheden om innovatie te stimuleren.

Energie-efficiëntieprestaties (art. 168. Wet OO 2016)

Via de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten wordt het verwerven van producten, diensten en gebouwen met hoge energie-efficiëntieprestaties aangemoedigd en in sommige gevallen verplicht. Belangrijke randvoorwaarde is dat de hoge eisen op vlak van energie-efficiëntie in overeenstemming moeten zijn met de principes van voldoende concurrentie, kosteneffectiviteit, de economische haalbaarheid, de duurzaamheid en de technische geschiktheid. Ook worden aanbestedende overheden gestuurd naar het overwegen van energieprestatiecontracten bij het plaatsen van opdrachten voor diensten met oog op het realiseren van energiebesparingen op de lange termijn. Het KB van 13 juli 2014 breidt de energie-efficiëntie verplichtingen bij overheidsopdrachten van gebouwen uit naar een hele lijst van bijkomende producten en diensten.

Voor meer informatie over de huidige en nieuwe wet overheidsopdrachten ga naar

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/juridische-achtergrond>

2 VOORWERP VAN DE OPDRACHT

Het voorwerp van de opdracht is de ‘titel’ of het ‘onderwerp’ van de opdracht. Dit moet potentiële inschrijvers overtuigen om de aankondigingsdocumenten en/of het bestek te openen. Reeds hier moet duidelijk gemaakt worden dat het om een duurzame opdracht gaat gezien alle andere bepalingen in het bestek steeds verwijzen naar de omschrijving van het voorwerp van de opdracht

De omschrijving van het voorwerp bij een duurzame opdracht is best zo transparant mogelijk over het duurzame karakter van de opdracht. Zo zijn de potentiële inschrijvers meteen op de hoogte van de doelstellingen van de aanbestedende overheid.

Levering van milieuvriendelijke meubelen (verder te specificeren op basis van het hoger vermelde toepassingsgebied)

Voorwerp van opdracht in de context van het beleid van de organisatie.

“<.....> (naam van de openbare overheid) hecht belang aan de milieuzorg en de sociale aspecten. Dit wordt verklaard in haar <strategisch beleid>, <missie>, <aankoopbeleid>, ...”

Het werkt sterk sensibiliserend. Door het voorwerp van de opdracht duurzaam te maken nemen overheidsaankopers het voortouw. De markt merkt deze toename in duurzame opdrachten op. Dit signaal kan ervoor zorgen dat de markt meer en meer gaat investeren in duurzame producten en bedrijfsprocessen om zo een goede kans te maken op het binnenhalen van overheidsopdrachten. Hoe

meer bedrijven inzetten op duurzaamheid, hoe groter het aantal inschrijvers wordt en hoe competitiever de markt. Dit heeft dan weer een positief effect op de prijs voor duurzame producten en diensten.

Het is stimulerend voor pioniers. Het integreren van duurzaamheid in het voorwerp van de opdracht is ook een beloning voor deze bedrijven die een pioniersrol opnemen en echte voortrekkers zijn op vlak van duurzaamheid. De kans dat zij de opdracht binnenhalen is namelijk veel groter dan voor bedrijven die zich nog moeten omschakelen naar meer duurzame productiemethodes of die nog aan het begin staan van een integratie van duurzame producten in hun catalogus.

Het is noodzakelijk voor de opmaak van het duurzame bestek. Alle eisen die verder opgenomen worden in het bestek worden gelinkt met het voorwerp van de opdracht. De wetgeving is hier heel duidelijk over: de criteria opgenomen in het bestek dienen verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

3 SELECTIE- & UITSLUITINGSCRITERIA

De selectiecriteria hebben uitsluitend betrekking op de leverancier en staan dus los van de eigenschappen van de producten, diensten of werken die worden aangekocht, de wijze van gunning van de opdracht, de uitvoering van de opdracht enz. De grote vraag is hier: welke potentiële leveranciers krijgen toegang tot de opdracht?

Welke selectiecriteria zijn relevant?

Selectiecriteria worden gebruikt om niet geschikte potentiële opdrachtnemers uit te sluiten of om geschikte opdrachtnemers te selecteren die toegang krijgen tot de opdracht. Selectiecriteria zijn echter sterk gereguleerd door de wetgeving overheidsopdrachten, de keuze is dus gelimiteerd. Hieronder volgen enkele opties om duurzaamheid te laten doorwegen bij het selecteren van geschikte leveranciers:

Een overheid kan potentiële opdrachtnemers uitsluiten indien sprake is van ernstige overtreding op vlak van sociale en/of milieuwetgeving.

Verder kunnen eisen opgelegd worden die de geschiktheid van een potentiële opdrachtnemers beoordelen en bepalen of die in staat is de duurzame opdracht uit te voeren. Heeft de potentiële opdrachtnemer al ervaring met duurzame opdrachten? Welke maatregelen neemt de hij op vlak van milieubeheer? Hoe worden de sociale risico's beheerd doorheen de keten?

Voor het bepalen van de geschiktheid van de leverancier kan gevraagd worden naar referenties waarbij duidelijk wordt gepeild naar de duurzaamheidsaspecten van de referentieopdrachten. Zo kan u partijen uitsluiten die nog geen enkele ervaring hebben met duurzaamheid.

Er moet echter telkens nagedacht worden over de relevantie van de selectiecriteria en de proportionaliteit in functie van de grootte en de duurtijd van de opdracht. Zo heeft het geen zin om bewijs te vragen van een milieubeheersysteem in een kleine opdracht, daar de inspanning om het certificaat voor het milieubeheersysteem te verkrijgen disproportioneel zwaar is in vergelijking met de grootte van de opdracht.

Voor gedetailleerde informatie over milieubeheerssystemen, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/milieubeheer>

Voor gedetailleerde informatie over de juridische achtergrond van het integreren van selectiecriteria bij overheidsopdrachten, zie <http://www.publicprocurement.be/nl>

Uitsluitingscriteria

De niet-naleving van de milieu- en sociale wetgeving, die het voorwerp is geweest van een definitief vonnis of een beslissing met een gelijkwaardig effect, kan beschouwd worden als een overtreding met betrekking tot het professionele gedrag van de betrokken economische operator, of een ernstig vergrijp dat het mogelijk maakt de betrokken partij uit te sluiten van de mededinging voor het contract.

Ref.: Art. 56 en 57 van Richtlijn 2014/24/EU en Art. 80 van Richtlijn 2014/25/EU

4 GUNNINGSCRITERIA

Gunningscriteria zijn criteria die het mogelijk maken om offertes objectief te vergelijken op basis van bijv. prijs, kwaliteit, esthetiek maar ook op vlak van sociale en ecologische duurzaamheid en innovatie. Gunningscriteria worden beoordeeld via een score of een gewicht en op die manier wordt een objectieve vergelijking gemaakt tussen de aanbieders. Eén belangrijke voorwaarde: gunningscriteria moeten gelinkt zijn met het voorwerp van de opdracht en moeten objectief meetbaar zijn! Het opnemen van 'duurzaamheid' als gunningscriterium is dus niet concreet genoeg én niet objectief meetbaar

Gunningscriteria toegepast in de praktijk

Gunningscriteria voorbeeld	Gewicht
1. Prijs <i>Berekening (bijv.): Laagst opgegeven prijs/ opgegeven prijs x 0,60</i>	60%
2. Milieucriteria (De aanbestedende overheid verduidelijkt verder de gewichten die gegeven zullen worden aan de onder deze tabel vermelde criteria) <i>Berekening (bijv.): Totaal gescoorde punten / maximum aantal te scoren punten x 0,35</i>	35%
3. ...	5%

In de hierboven vermelde tabel zal het gewicht dat aan de milieucriteria wordt toegekend vastgesteld worden door de inkoper naar gelang de specifieke aanbesteding. Vertegenwoordigers van diverse sectorfederaties herinneren er vaak aan om dit gewicht niet te onderschatten, om duurzaamheid in de toekenningsfase sowieso een kans te geven.

Gebruik van labels en aanverwante criteria:

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Een keurmerk kan zowel gebruikt worden als (bewijsvoering) voor technische criteria als voor gunningscriteria. In het eerste geval geldt dit als minimale eis, in het tweede geval kunnen extra punten verdiend worden bij het voldoen aan de uitgeschreven onderliggende criteria van het keurmerk. Artikel 54 van de wet overheidsopdrachten van 17 juni 2016 geeft een uitgebreid overzicht van de wijze waarop u naar keurmerken kunt verwijzen in een bestek. De meest algemene en juridisch correcte manier bestaat er in de technische eisen die u wenst te benadrukken (en die verband houden met het voorwerp van opdracht) op te nemen in (een bijlage) aan het bestek. Vervolgens vermeldt u dat een bepaald keurmerk of een set van keurmerken (of gelijkwaardig) als mogelijk bewijs op de naleving van de technische eis(en) voldoet. Neem gelijkwaardig bewijsmateriaal mee in overweging.

Het is ook mogelijk om een kruisverwijzing tussen technische specificaties en gunningscriteria te maken:

Bijvoorbeeld:

Technische eis:

Eventuele papieren handleidingen bij het product zijn gedrukt op papier met minstens 70% gerecycleerde vezels of vezels uit duurzaam beheerde bossen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels)

Gunningscriterium:

Indien meer dan 70% van de vezels van de eventuele papieren handleidingen van gerecycleerd oorsprong of uit duurzaam beheerde bossen is (zie technische eis) dan kunt u extra punten krijgen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).

Milieu- en andere criteria en labels die u kunt gebruiken voor deze productgroep kunt u terugvinden onder bijlage 1 van deze fiche. U kunt ze gebruiken in het kader van de gunningscriteria die u vermeldt in uw bestek

5 TECHNISCHE SPECIFICATIES

Onder de technische specificaties worden de kenmerken of eigenschappen beschreven waaraan het product of de dienst minimaal dient te voldoen.. Dit vormt een grote opportuniteit voor duurzaamheid want hier stellen we de duurzame eisen of technische eisen op van het product, dienst of werk. Keurmerken en certificaten zijn een eenvoudige en veelgebruikte methode om aan te tonen dat aan de technische specificaties is voldaan. Ze kunnen ook gebruikt worden als bron voor het zoeken naar technische kenmerken die opgenomen kunnen worden in het bestek.

Wat is een betrouwbaar label? Keurmerken zijn voor aanbestedende diensten een handig instrument om op een snelle manier te oordelen of een product voldoet aan een aantal milieu- of sociale eisen. Nochtans bestaat er een wildgroei aan keurmerken en is het niet toegelaten om zomaar elk keurmerk in te zetten in het kader van overheidsopdrachten. De wetgeving overheidsopdrachten omschrijft daarom de voorwaarden waaraan een keurmerk moet voldoen. Alle in de gids vermelde keurmerken voldoen aan de eisen van de wetgeving. Voor meer informatie over keurmerken, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/keurmerken>

Milieu- en andere criteria en labels die u kunt gebruiken voor deze productgroep kunt u terugvinden onder bijlage 1 van deze fiche. U kunt ze gebruiken in het kader van de technische specificaties die u vermeldt in uw bestek

LET OP

Zijn uw verplichte criteria marktconform ?

6 BIJZONDERE UITVOERINGSVOORWAARDEN

Uitvoeringsvoorwaarden dienen door de opdrachtnemer gerespecteerd te worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Uitvoeringsvoorwaarden zijn een ideaal instrument om opdrachtnemers aan te zetten om te investeren in duurzaamheid tijdens de volledige duur van de opdracht. Er moet een link zijn met het voorwerp van de opdracht, maar uitvoeringsvoorwaarden kunnen betrekking hebben op de leveringsvoorwaarden, de (sociaal of ecologisch verantwoorde) productiewijze, duurzaam HR-beleid, etc.

“U, als aankoper, heeft een belangrijke hefboom voor duurzaamheid in handen: koopkracht.”

Jo Versteven, expert duurzame overheidsopdrachten, Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling

Milieu- en andere criteria en labels die u kunt gebruiken voor deze productgroep kunt u terugvinden onder bijlage 1 van deze fiche. U kunt ze in sommige gevallen gebruiken in het kader van de bijzondere uitvoeringsvoorwaarden die u vermeldt in uw bestek

7 SOCIALE ASPECTEN IN OVERHEIDSOPDRACHTEN

Sociale en ethische aspecten

Aanbestedende diensten kunnen op verschillende manieren rekening houden met sociale en ethische overwegingen in overheidsopdrachten.

Het betreft het respecteren van de nationale, Europese en internationale sociale wetgeving, het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen en culturele diversiteit, het bepalen van technische eisen die een (betere) toegankelijkheid voor mensen met een handicap toelaten, het inschakelen van minder gekwalificeerde doelgroepen en werklozen (kansengroepen), het respecteren van de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie en van de mensenrechten (fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, het rekening houden met aanvaardbare lonen (IAO-conventie nr. 94) bij de gunning van de opdracht, het rekening houden met duurzame handelspraktijken, het rekening houden met de sociale gevolgen van productieprocessen in de hele levenscyclus van een product of een dienst, het treffen van de nodige maatregelen om de deelname van beschutte werkplaatsen (maatwerkbedrijven) en sociale inschakelingsondernemingen aan te moedigen, het zorgen voor voldoende opleiding, veiligheidsinstructies, ... voor het personeel.

Voor aankopers is het echter wel belangrijk om hiermee op een gepaste manier rekening te houden. De overwegingen kunnen namelijk, afhankelijk van hun aard, pas tijdens bepaalde fases van de aanbestedingsprocedure worden meegewogen.

Voor gedetailleerde informatie over deze sociale en ethische aspecten en hun toepassing in overheidsopdrachten, gelieve de website te raadplegen op:
<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/sociale-aspecten>

BIJLAGE 1: CRITERIA

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Technische specificaties

a) Duurzaam ontgonnen hout: hout en plaatmateriaal (GPP Toolkit)

- a) Voor plaatmateriaal:
Houten plaatmateriaal moet worden vervaardigd, ofwel uit gerecycleerd materiaal, ofwel uit hout afkomstig van duurzaam beheerde bossen
- b) Voor alle overige houtproducten:
Al het in het eindproduct gebruikte hout is afkomstig uit duurzaam beheerde bossen.

[Opmerking: voor opdrachten met hoge prijsramingen kan er zich een probleem voordoen m.b.t. beschikbaarheid. De aanbestedende overheid dient dit in te schatten op basis van haar voorafgaande marktprospectie. Het is dan aangewezen om het criterium als volgt te herformuleren: "Al het in het eindproduct gebruikte hout is afkomstig uit legaal beheerde bossen. Bijkomend is X % van het in het eindproduct verwerkt hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen."]

Verificatie :

- Voor gerecycleerd materiaal en voor hout uit duurzaam beheerde bossen:

Naleving kan worden aangetoond aan de hand van certificaten inzake de "chain of custody" van de houtvezels overeenkomstig bijvoorbeeld FSC, PEFC of andere normen voor duurzaam bosbeheer. Andere gepaste vormen van bewijs, zoals een technisch dossier van de fabrikant of een keuringsrapport van een onafhankelijke organisatie, worden ook aanvaard.

Voor FSC en PEFC bestaat de effectieve garantie voor de levering van duurzaam hout door de vermelding op de factuur. Hier wordt tevens naar een code verwezen die kan geverifieerd worden op de websites van de bedrijven.

- Voor hout uit legaal beheerde bossen:

Het aantonen van de oorsprong gebeurt op basis van de bepalingen zoals vermeld onder Verordening (EU) 995/2010 van het Europese Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen. Er wordt opgemerkt dat deze verordening pas volledig van toepassing zal zijn op 3 maart 2013.

b) Emissies houten panelen

De formaldehyde-emissie van platen op houtbasis bedraagt maximaal 8 mg per 100 mg droge stof (emissieklasse E1)

Verificatie :

Technisch dossier of een type-I ecolabel zoals vermeld in bijlage

c) Textiel

Alle textiel bekleding van alle aangeboden meubelen dienen te voldoen aan:

- ofwel de vereisten voor menselijke ecologische veiligheid zoals bepaald door de laatste versie van Oekotex-100, klasse III. De vereisten zijn opgenomen onder bijlage X van dit bestek.⁴
- ofwel de vereisten voor milieuvriendelijk textiel zoals bepaald in het lastenboek van het Europees milieukeur voor textiel. Deze vereisten werden opgenomen onder bijlage Y van dit bestek.⁵

Verificatie :

Het Oeko-tex-100 certificaat of het Europees milieukeur voldoet als bewijs. Elk gelijkwaardig bewijs zoals een technisch dossier, gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling, dat de conformiteit met bijlage X of Y aantoont, wordt eveneens in aanmerking genomen bij de beoordeling van de offertes.

d) Vulling

Voor de meubelen mogen volgende vulstoffen gebruikt worden a) latex of b) PUR. Voor latex is deelcriterium d.1. van toepassing. Voor PUR is deelcriterium d.2. van toepassing.

d.1) Vulling : latex

De vulling dient te voldoen aan:

- ofwel de vereisten voor menselijke ecologische veiligheid zoals bepaald door de laatste versie van het Oeko-tex-100. De vereisten zijn opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek
- ofwel de vereisten voor latex zoals bepaald in het lastenboek van het Europees milieukeur voor matrassen. Deze vereisten werden opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek.

Verificatie :

Het Oeko-tex-100 certificaat of het Europees milieukeur voldoet als bewijs. Elk gelijkwaardig bewijs zoals een technisch dossier, gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling, dat de conformiteit met bijlage X of Y aantoont, wordt eveneens in aanmerking genomen bij de beoordeling van de offertes.

d.2) Vulling : PUR

De vulling dient te voldoen aan:

- ofwel de vereisten voor menselijke ecologische veiligheid zoals bepaald door de laatste versie van het Oeko-tex-100. De vereisten zijn opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek.⁶
- ofwel de vereisten voor veiligheid, gezondheid en milieu volgens Certi-Pur label. De vereisten zijn te vinden onder bijlage [...] van dit bestek.⁷
- ofwel de vereisten voor PUR zoals bepaald in het lastenboek van het Europees milieukeur voor matrassen. Deze vereisten werden opgenomen onder bijlage [...] van dit bestek.

Verificatie :

Het Oeko-tex-100 certificaat of het Europees milieukeur voldoet als bewijs. Elk gelijkwaardig bewijs zoals een technisch dossier, gevalideerd door een onafhankelijke keuringsinstelling, dat de conformiteit met bijlage X of Y aantoont, wordt eveneens in aanmerking genomen bij de beoordeling van de offertes.

⁴ Inkopers kunnen de vereisten vinden op <http://www.oeko-tex.com>

⁵ Inkopers kunnen deze eisen terugvinden op <http://www.ecolabel.be/>

⁶ Inkopers kunnen de vereisten vinden op <http://www.oeko-tex.com>

⁷ Inkopers kunnen de vereisten vinden op <http://www.europur.com/>

e) Kleefstoffen en lijmen (GPP Toolkit)

De voor de assemblage van meubels gebruikte kleefstoffen mogen voor niet meer dan 10 gewichtsprocent bestaan uit vluchtige organische stoffen.

Verificatie :

De inschrijvers moeten alle voor assemblage gebruikte kleefstoffen opgeven en naleving van voornoemde criteria aantonen aan de hand van de veiligheidsgegevens of gelijkwaardige documentatie over de hoeveelheid vluchtige organische stoffen. Meubilair met een milieukeur van ISO-type I (zie bijlage) die aan dit criterium beantwoordt, wordt geacht te voldoen.

f) Verpakkingsmaterialen (GPP Toolkit)

Volgende vereisten dienen voldaan te zijn m.b.t. verpakking:

- a) Verpakkingen moeten bestaan uit eenvoudig te recycleren materiaal en/of materialen afkomstig uit hernieuwbare bronnen, of geschikt zijn voor meervoudig gebruik.
- b) Alle verpakkingsmaterialen moeten eenvoudig met de hand te scheiden zijn in recycleerbare delen van één materiaal (bijv. karton, papier, kunststof, textiel).
- c) De verpakkingen moeten gassen van vluchtige stoffen (uit stoffering) kunnen laten ontsnappen

Verificatie :

De inschrijvers moeten een beschrijving van de productverpakking geven en schriftelijk verklaren dat wordt voldaan aan deze criteria.

g) Duurzaam, repareerbaar, geschikt voor gebruik en ergonomie (GPP Toolkit)

Meubels moeten voldoen aan [Europese kwaliteitsnormen invoegen] of gelijkwaardig betreffende bruikbaarheid (bijv. veiligheid, krasvastheid, treksterkte, lichtechnheid, wrijfvastheid, drukvervorming en ergonomie).⁸

Verificatie :

De inschrijvers moeten aan de hand van gepaste documentatie aantonen dat wordt voldaan aan deze normen

h) Afwerklaag van houten, kunststof- en/of metalen onderdelen (GPP Toolkit)

Producten gebruikt voor afwerklaagen mogen:

- geen aziridine bevatten;
- niet meer dan 50 mg cadmium per kg product bevatten;
- niet meer dan 50 mg lood per kg product bevatten;
- geen hexavalent chroom of verbindingen bevatten;
- geen gevaarlijke stoffen bevatten die overeenkomstig Richtlijn 1999/45/EG zijn ingedeeld als carcinogeen (H351, H350, H350i), giftig voor de voortplanting (H360F/FD/Fd, H360D/FD/Df, H360Df, H361f/fd, H361d, H360Fd), mutageen (H340, H341), vergiftig (H330/331, H311, H301, H330, H310, H300, H411), allergeen bij inademing (H334) of gevaarlijk voor het milieu (H400, H400/410, H411, H412, H413), mogelijke oorzaak van erfelijke genetische schade (H340), van ernstige effecten op de gezondheid na langdurige blootstelling (H372/373) of van onherstelbare effecten (H341);
- voor niet meer dan 5 gewichtsprocent bestaan uit vluchtige organische stoffen;
- voor ftalaten: er mag geen gebruik worden gemaakt van ftalaten die op het moment van toepassing beantwoorden aan de criteria voor toekenning van een van de volgende risicozinnen (of combinaties daarvan): H360D/F/FD/Fd/Df, H361f/fd, overeenkomstig Richtlijn 67/548/EEG, als gewijzigd;

⁸ Verder te preciseren naar gelang de behoeften van de aanbestedende overheid

Verificatie :

De inschrijvers moeten per in het meubilair aanwezig materiaal opgeven welke stoffen zijn gebruikt voor de oppervlaktebehandeling, en naleving van voornoemde criteria aantonen aan de hand van de veiligheidsgegevens of gelijkwaardige documentatie. Meubilair met een milieukeur van ISO-type I volgens bijlage wordt geacht te voldoen

i) Verduurzamingsmiddelen (GPP Toolkit)

[dit criterium geldt alleen voor buitenmeubilair]

- a) Hout dat is ingedeeld in duurzaamheidsklasse 1 of 2 volgens EN 350-2 of gelijkwaardig, mag niet zijn behandeld met verduurzamingsmiddelen.
- b) Hout dat niet is ingedeeld in duurzaamheidsklasse 1 of 2 volgens EN 350-2 of gelijkwaardig, mag niet zijn behandeld met stoffen die volgens Richtlijn 1999/45/EG zijn ingedeeld als carcinogeen (H351, H350, H350i), giftig voor de voortplanting (H360F/FD/Fd, H360D/FD/Df, H360Df, H361f/fd, H361d, H360Fd), mutageen (H340, H341) of allergeen bij inademing (H334).
- c) De actieve stoffen in verduurzamingsmiddelen mogen niet zijn gebaseerd op arseen-, chroom- of organische tinverbindingen.

Verificatie :

De inschrijvers moeten de duurzaamheidsindeling van de houtproducten opgeven en per in het meubilair aanwezig materiaal opgeven welke stoffen zijn gebruikt voor de verduurzaming, en zij moeten naleving van voornoemde criteria aantonen aan de hand van de veiligheidsgegevens of gelijkwaardige documentatie. Producten met een milieukeur van ISO-type I (zie bijlage) die aan dit criterium beantwoordt, worden geacht te voldoen

Gunningscriteria

Indien meubelstoffen gebruikt worden, kunnen bijkomende criteria opgenomen worden. Zie hiervoor de fiche textiel en kleding op <http://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/?q=nl/node/34&cid=31>

Uitvoeringsvoorwaarden

a) Reserveonderdelen

Reserveonderdelen (vb. scharnieren, wielen) of compatibele onderdelen blijven leverbaar tot minstens 10 jaar na de levering van de meubelen.

b) Garantie

De leverancier waarborgt een levensduur van 5 jaar bij normaal gebruik en onderhoud. Vanaf het 4e en 5e jaar kan een degressieve garantie van [x] % en [y] % t.o.v. het eerste jaar ingelast worden.

Bewijs : Dat aan alle voornoemde criteria wordt voldaan kan worden bewezen met de labels vermeld op de productpagina op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/content/binnenhuismeubelen>

Wanneer de inschrijver dit label kan voorleggen, is verder bewijs niet nodig. Elk geschikt bewijs dat afkomstig is van een erkend organisme kan eveneens worden gebruikt

BIJLAGE 2: MODELVERKLARING

Ondergetekende, de heer, mevrouw x, vertegenwoordig(st)er van het bedrijf y, verklaart op zijn/haar eer dat het aangeboden product z, voor zover hij/zij weet, afkomstig is van bedrijven die onderstaande criteria naleven of opleggen aan hun filialen, contracterende partijen en onderaannemers:

- *de vrijheid van vereniging, Conventie n°87 van de IAO*
- *de vrijheid om te onderhandelen, Conventie n°98 van de IAO*
- *de afschaffing van dwangarbeid, Conventies n°29 en 105 van de IAO*
- *niet-discriminatie en de gelijke beloning voor arbeid, Conventies n°100 en 111 van de IAO*
- *de geleidelijke uitbanning van kinderarbeid, Conventie n°138 van de IAO*
- *het verbod op de ergste vormen van kinderarbeid, Conventie n°182 van de IAO*

Indien hij/zij zou vernemen dat deze conventies niet nageleefd worden, zal hij/zij alle nodige maatregelen trachten te nemen om aan de situatie te verhelpen of om goederen elders aan te kopen.

Hij/zij aanvaardt dat de aankoopverantwoordelijke of zijn vertegenwoordig(st)er hem/haar zal kunnen vragen om zijn/haar registers met de verschillende filialen, onderaannemers of contracterende partijen die een verband hebben met het betrokken product, te raadplegen.

Datum en handtekening.'

BIJLAGE 3: LABELS VOOR MILIEUVRIENDELIJKE MEUBELEN

Er bestaan verschillende labels voor milieuvriendelijke productie van kantoormeubelen. Deze kunnen betrekking hebben op de gebruikte materialen bij de constructie van het meubel of ze kunnen betrekking hebben op het eindproduct.

a) Labels die betrekking hebben op gebruikte materialen

Materiaal	Label	Afbeelding
Hout	FSC	
Hout	PEFC	
Textiel	Öko-tex	
Schuimvulling	Certi-Pur	

b) Labels die betrekking hebben op het eindproduct

Label	Afbeelding
Milieukeur	
Blauwe Engel	
Europees Ecolabel	
Nordic Swan	
Österreichisches Umweltzeichen	
NF Environnement	

Referenties

Meer voorbeelden over het
verduurzamen van meubelen kan u
vinden op
www.gidsvoorduurzaamaankopen.be

Verantwoordelijke uitgever